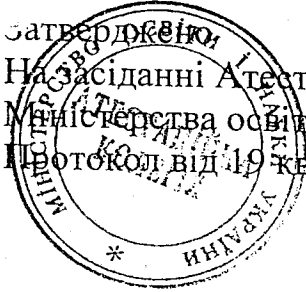

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ВИЩА АТЕСТАЦІЙНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ

Затверджено
На засіданні Атестаційної колегії
Міністерства освіти і науки України
Протокол від 19 квітня 2007 року

Я. М. Я. 12.

“Погоджено”
Перший заступник Голови
ВАК України
Р.В. Бойко

“ ” _____ 2007 р.

Програми підготовки аспірантів і здобувачів
до складання кандидатських іспитів
з економічних спеціальностей:

08.00.01, 08.00.02, 08.00.03, 08.00.04, 08.00.05, 08.00.06, 08.00.07,
08.00.08, 08.00.09, 08.00.10, 08.00.11.

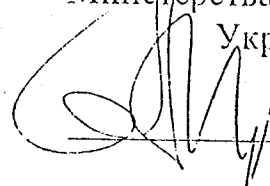
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ТИПОВА ПРОГРАМА

кандидатського іспиту із спеціальності
08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

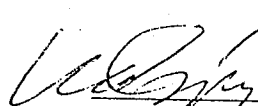
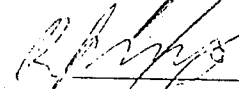

ПОГОДЖЕНО

Голова науково-методичної
комісії з економічної освіти
Міністерства освіти і науки
України

А.Ф.Павленко

«22» лютого 2007 р. Зпр.№9

Авторський колектив:

 В.С.Савчук, член кореспондент НАН України,
д-р екон. наук, професор;
 К.Т.Кривоноз, д-р екон. наук., професор;
 О.О.Беляєв, д-р екон. наук., професор;
 С.В.Степаненко, канд. екон. наук, професор.

КИЇВ. КНЕУ 2007

Типова програма кандидатського іспиту з економічної теорії та історії економічної думки орієнтована на творче і поглиблене вивчення здобувачами анатомії економічної системи на всіх її рівнях, закономірностей її функціонування і розширеного відтворення, на комплексне пізнання шляхів ефективного використання обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимальних кінцевих результатів у задоволенні зростаючих потреб народу. Програма націлює аспірантів і здобувачів на досконале ознайомлення з теоріями різних економічних напрямів, шкіл і течій, а також з теоріями вітчизняних економістів. Вона ставить своїм завданням надати аспірантам і здобувачам методологічну і методичну допомогу в процесі їхньої підготовки до здачі кандидатського іспиту з економічної теорії та історії економічної думки.

Розділ I. Загальні засади суспільного виробництва та закономірностей його розвитку

1.1. Економічна теорія: предмет і специфіка методології

Зародження і розвиток економічної теорії. Основні напрями, школи і течії в економічній теорії.

Об'єкт і предмет економічної теорії. Економічна теорія та її основні складові: політична економія і економікс; мікроекономіка і макроекономіка.

Категорії, закони і принципи економічної теорії. Система економічних законів. Позитивна і нормативна економічна теорія.

Теоретико-методологічні засади аналізу суспільного виробництва. Всезагальні методи пізнання. Економічний аналіз і синтез. Індукція і дедукція як взаємодоповнюючі методи дослідження. Метод наукової абстракції. Спостереження як джерело економічних знань. Статистичний аналіз. Економіко-математичні методи дослідження. Гіпотези. Експерименти. Узагальнення.

Функції економічної теорії як науки. Економічна теорія і обґрунтування економічної політики. Економічна теорія і ідеологія.

Місце економічної теорії в системі економічних наук.

1.2. Виробництво матеріальних благ і послуг як першооснова життєдіяльності суспільства

Фактори виробництва та їх джерела. Виробництво і межа виробничих можливостей суспільства. Обмеженість і платність ресурсів. Продуктивні сили суспільства. Суспільний продукт.

Загальні властивості продукта. Структура і форми суспільного продукта.

Структура продуктивних сил. Показники розвитку продуктивних сил. Технологічний спосіб виробництва. Матеріальне і нематеріальне виробництво. Галузі виробництва. Підприємство. Домогосподарство.

Продуктивність праці та її показники.

1.3. Економічна система та її структура. Типи економічних систем

Економічні відносини та їх пофазна структура. Соціально-економічні, організаційно-економічні та техніко-економічні відносини.

Економічна система. Діалектичний взаємозв'язок економічних відносин з продуктивними силами. Спосіб виробництва.

Економічні відносини та економічні закони. Система економічних законів. Загальні теоретичні засади використання економічних законів людьми.

Загальна структура економічної системи суспільства. Типи економічних систем. Концепції історичних етапів економічного розвитку.

1.4. Власність як основа соціально-економічного устрою суспільства

Суть відносин власності. Власність, привласнення і відчуження: діалектика взаємозв'язку. Теорії власності.

Власність на засоби виробництва як суспільний спосіб поєднання працівника із засобами виробництва.

Типи і форми власності на основні фактори виробництва. Власність на засоби виробництва та її вплив на суспільний устрій праці. Власність на предмети споживання. Інтелектуальна власність.

Юридична форма власності. Теорія «пучків» прав власності.

Економічний устрій суспільства та його основні сучасні види. Суспільно-економічна формація.

1.5. Людина в системі сучасного виробництва

Людина в системі економічних відносин. Розвиток людини – кінцева мета сучасного виробництва.

Науково-технічний прогрес і зміна ролі людини у виробництві. Зміна змісту праці.

Формування суспільства знань. Гуманізація виробництва як складова соціально-економічного прогресу. Соціальні вимоги до техніки і технології.

Демократизація соціально-економічних відносин та їх форми прояву.

Соціалізація і гуманізація.

1.6. Вплив позаекономічних інститутів на суспільне виробництво

Проблеми економічної поведінки з позицій неоінституціоналізму. Критика принципу раціональності та методологічного індивідуалізму.

Феномен власності: теорія прав власності. Визначення прав власності. Проблема специфікації (розмивання) прав власності як ядро сучасної інституціональної теорії.

Фактор влади в економіці. Зони владного простору: організація, мегакорпорація, уряд, міжнародні організації, держава. Панування суб'єктів влади. Економічні свободи і владні дії.

Національний менталітет і економіка: ступінь адекватності. Особливості українського менталітету.

Формальні і неформальні інститути. Удосконалення формальних інститутів як умова економічного прогресу. Еволюція неформальних інститутів.

1.7. Товарна форма організації суспільного виробництва.

Товар і гроші

Натуральна (традиційна) форма організації виробництва. Суть і натурального господарства та його історичні межі.

Товарна форма організації виробництва. Причини та умови виникнення товарного виробництва, його суть та основні ознаки. Суб'єкти і об'єкти товарних відносин в сучасних умовах.

Товар як економічна категорія. Основні властивості товару.

Теорії вартості товару: трудова, суб'єктивно-психологічна, неокласична.

Гроші. Виникнення і розвиток грошових відносин. Суть та функції грошей. Альтернативні теорії грошей.

Грошовий обіг та його закони. Гроші і ціна. Сталість грошового обігу. Грошові реформи.

Еволюція грошей. Сучасна грошова система.

Форми товарного виробництва: проста і розвинена: спільні риси та відмінності.

Закон вартості, його функції та його роль у товарному виробництві.

1.8. Ринок як підсистема сучасної економіки

Інституціональні основи ринкової економіки. Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти. Визначення ринку: альтернативні теорії.

Функції ринку. Умови формування і розвитку ринку.

Попит і пропозиція. Ринкова рівновага. Ринкова ціна: механізм формування і функції.

Конкуренція та її суть. Функції та форми конкуренції. Конкуренція і монополія. Досконала і недосконала конкуренція.

Конкуренція і моделі ринків. Особливості ринкових відносин в Україні.

1.9. Капітал і наймана праця

Первісне нагромадження капіталу як передісторія капіталістичного суспільства. Перетворення грошей у капітал. Загальна формула руху капіталу. Капітал як історична економічна категорія.

Капіталісти як власники капіталу. Функції капіталіста як власника і підприємця. Теорії капіталу.

Капітал і наймана праця: особливості взаємозв'язку і взаємозалежності. Наймана праця. Вартість робочої сили: дискусійні аспекти.

Розділ 2. Мікроекономіка. Економічна поведінка виробників

2.1. Підприємство в системі суспільного виробництва і ринкових відносин. Підприємництво

Підприємство як суб'єкт ринкових відносин. Основні організаційні форми підприємства. Підприємство як закупівельна система. Товаровиробник і продавець.

Підприємство і підприємництво. Суть підприємництва і умови його існування. Мотивація поведінки підприємця: що виробляти, як виробляти, для кого виробляти, який зиск мати.

Фактор часу та період існування підприємства. Фактори виробництва підприємства. Параметри виробничої функції на підприємстві. Організація процесу виробництва. Закон спадної віддачі ресурсів і його використання.

Продукція підприємства та її економічні форми. Сукупний, середній та граничний продукт. Складові вартості новоствореної продукції та їхня погалузева диференціація. Повна вартість товарної продукції підприємства та її структура за якісними ознаками.

2.2. Капітал підприємства і його оборот

Первісне нагромадження капіталу – вихідна умова становлення підприємства, підприємництва та найманої праці.

Кругообірот підприємницького капіталу і його стадії. Функціональні форми капіталу підприємства.

Оборот капіталу і вартості реалізованої продукції. Час обороту і його складові. Основний і оборотний капітал підприємства.

Зношення основного капіталу та його види. Амортизація. Теорії амортизації. Проблеми оновлення основного капіталу.

Оборотний капітал і його структура. Взаємозв'язок основного і оборотного капіталу в процесі виробництва товарів.

2.3. Витрати виробництва та ціна. Валовий дохід і підприємницький прибуток

Концепції витрат виробництва. Види витрат. Альтернативні витрати. Сукупні, середні та граничні витрати. Особливості динаміки постійних, змінних та середніх витрат при зростанні виробництва. Закон зростання граничних витрат.

Витрати підприємства і витрати суспільства. Витрати переливу та їх особливості. Трансформація вигод переливу.

Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Загальні, граничні та середні витрати. Конкуренція і витрати виробництва підприємства в довгостроковому періоді.

Прибуток і його суть. Теорії прибутку. Види прибутку. Підприємницький прибуток і чистий (економічний) прибуток. Прибуток підприємства у довгостроковому періоді в умовах досконалої конкуренції. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства: функції прибутку.

Витрати виробництва і ціна. Види цін. Цінові детермінанти пропонування. Ціна як ринковий стимул пропонування.

Валовий дохід підприємства. Трактовки валового доходу. Проблеми розподілу валового доходу і прибутку підприємства. Податки та інші доходи підприємства.

2.4. Заробітна плата, її економічні основи, форми і системи

Економічні основи заробітної плати. Теорії заробітної плати. Вартість робочої сили, результати праці і заробітна плата. Зовнішні витрати і заробітна плата. Функції заробітної плати.

Форми і системи заробітної плати. Почасова і відрядна форми заробітної плати. Ставка заробітної плати. Комбінована і комісійна форми заробітної плати.

Сучасні системи заробітної плати. Тарифна система. Почасово-преміальна система. Відрядно-преміальна система. Колективні системи оплати праці. Система участі робітників у прибутках. Структура заробітної плати персоналу.

Величина заробітної плати і закономірності її зміни. Номінальна і реальна заробітна плата. Мінімальна заробітна плата та її критерії. Заробітна плата і продуктивність праці. Вплив перерозподілу на заробітну плату. Проблеми вищої і нижчої межі заробітної плати. Диференціація заробітної плати: необхідність і значення.

2.5. Акціонерне товариство як сучасна форма підприємництва. Корпоративний капітал

Акціонерне товариство (корпорація) і його основні риси. Види акціонерних товариств. Акції, їх зміст і соціально-економічне значення. Дивіденд.

Внутрішні і зовнішні джерела формування акціонерного капітала. Суть і форми прояву корпоративного капіталу. Реальний і фіктивний капітал. Функції фіктивного капіталу. Курс акцій і закономірності його руху. Ринок цінних паперів акціонерного товариства. Фондова біржа.

Прибуток акціонерних товариств та його джерела. Розподіл прибутку акціонерних товариств. Особливості функцій прибутку в системі корпоративних підприємств.

Проблеми розвитку акціонерних товариств в Україні.

2.6. Позичковий капітал і підприємницька діяльність. Банківська і кредитна системи

Позичковий капітал, його необхідність і сутність. Рух позичкового капіталу і його форми. Позичковий процент та його джерела. Норма позичкового процента.

Вплив зміни ставки процента на обсяг підприємницьких інвестицій. Обґрунтування інвестиційних та інноваційних рішень.

Поняття поточної, або дисконтованої вартості, методика її обчислення. Ризик в інвестуванні та оцінка надійності вкладень.

Кредит як форма руху позичкового капіталу. Форми кредиту. Комерційний і банківський кредит. Коротко-, середньо-, і довгостроковий кредит. Банки та їх функції. Банки і підприємництво. Джерела банківського прибутку. Проблеми розвитку позичкових відносин і банківського підприємництва в Україні.

2.7. Підприємництво в аграрній сфері

Аграрне виробництво - особлива сфера вкладання капіталу і праці. Відносини власності у сільському господарстві. Ринкові відносини в аграрному секторі.

Форми господарювання у сільському господарстві та їх особливості в окремих країнах. Фермерські господарства. Колективні і державні господарства. Особливості концентрації і централізації виробництва і капіталу у сільському господарстві.

Проблеми розподілу валової і чистої доданої вартості у землеробстві. Оренда землі. Теорія ренти. Земельна рента: суть і форми. Неокласична теорія рентних доходів. Диференціальна рента. Проблеми абсолютної ренти. Монопольна рента. Земельний податок.

Ціна на сільськогосподарську продукцію. Необхідність і сутність цінового паритету. Державна підтримка сільського господарства.

2.8. Сучасні ринкові структури. Монополізм і конкуренція

Поняття чистої монополії та її основні ознаки. Вибір монополіста ціни та обсягу виробництва. Правило максимізації прибутку. Рівновага підприємства-монополіста у довгостроковому періоді.

Олігополія: конкуренція і ринок. Особливості ціноутворення на олігополістичному ринку за некооперативної і кооперативної поведінки. Схильність олігополії до контролю над ринком, цінами і виробництвом. Методи ціноутворення.

Особливості монополістичної конкуренції. Диференціація виробів і технологічна монополія. Еластичність попиту за монополістичної конкуренції. Визначення оптимального обсягу виробництва та цінова політика.

Антимонопольне законодавство і роль держави в контролюванні економічної діяльності монополій та олігополій.

2.9. Ринки виробничих ресурсів

Ринки факторів виробництва, їх функції в економіці. Загальні проблеми формування цін на ресурси і попиту на них. Споживання факторів виробництва: цілі і обмеження.

Вплив різновиду структури ринку на похідний попит на ресурси. Особливості поведінки підприємця-покупця на монопсонічному та олігопсонічному ринках ресурсів.

Монопольний ринок товару та ринок факторів виробництва. Функція монопольного похідного попиту.

Правило використання ресурсів. Оптимальне співвідношення ресурсів: правило найменших витрат і правило максимізації прибутку.

Ринок землі: попит, пропозиція і ціна. Ціна землі як особливого ресурсу. Проблеми формування ринку землі в Україні.

2.10. Ринки праці: визначення ціни праці і найм робочої сили

Пропозиція і попит на працю на конкретних ринках і заробітна плата. Модель чистої конкуренції. Граничні витрати підприємця від найманої праці. Обґрунтування рішення про наймання. Формування галузевого та ринкового попиту на працю.

Попит монополії на працю і монопольна рівновага. Монопсонічний ринок. Прийняття рішення про наймання на монопсонічному ринку праці.

Монопольна влада продавців праці. Модель ринку праці з урахуванням профспілок. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили, рівнем заробітної плати та продуктивності праці.

Двостороння монополія і визначення реального рівня заробітної плати. Дискримінація на ринках робочої сили.

Розділ 3. Макроекономіка. Закономірності функціонування національної економіки

3.1. Відтворення валового суспільного продукту

Суть і види економічного відтворення. Відтворення всіх елементів економічної системи. Просте і розширене відтворення.

Номінальний та реальний ВВП. Поточні та постійні ціни. Темп росту та темп приросту реального ВВП. Індекс цін та дефлятор. Інфлювання та

дефлювання ВВП. Індекси Ласпейреса, Пааше та Фішера. Фактичний та потенційний обсяг національного виробництва.

Статичні методи підрахунку національного доходу та національного продукту.

ВВП та суспільний добробут. Особливості макроекономічних показників. Неринкові операції. Зростання вільного часу. Поліпшення якісних характеристик продукції. ВВП та навколишнє середовище. Тіньова економіка. Методика обчислення обсягів тіньової економіки. Чистий економічний добробут (NEW).

Нові макроекономічні показники: індекс використання людського потенціалу, рівень економічної свободи, рівень глобалізації економіки.

Рух і розподіл національного продукту. Функціональний розподіл доходу. Особистий розподіл доходу. Соціальна структура суспільства. Середній клас. Проблеми бідності і розшарування. Показники нерівномірності розподілу доходів у суспільстві: крива Лоренца, коефіцієнт Джині, децильний коефіцієнт та ін. Роль держави у перерозподілі доходів. Засоби зменшення нерівності у розподілі доходів.

Економічна ефективність і соціальна справедливість.

3.2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва. Сутність СНР та її відмінність від системи БНГ. Етапи розвитку СНР. Методологічні принципи побудови системи національних рахунків. Основні категорії системи національних рахунків: додана вартість, інституційні одиниці, сектори, операції, рахунки. Переваги та обмеження СНР. Проблеми впровадження СНР в Україні. Модель міжгалузевого балансу В.Леонт'єва.

Роль макроекономічних показників. Основні макроекономічні показники: національний обсяг виробництва, загальний рівень цін, зайнятість. Валовий внутрішній продукт (ВВП). Методи обчислення ВВП: виробничий, кінцевого використання, розподільчий. Визначення ВВП Інститутом статистики ООН. Характерні ознаки ВВП. Визначення кінцевої і проміжної продукції, доданої вартості. Подвійний рахунок та його виключення. Динаміка ВВП в Україні.

СНР - система взаємопов'язаних показників. Співвідношення між основними показниками системи національних рахунків (СНР). Чистий національний продукт. Національний дохід. Особистий дохід. Дохід кінцевого використання.

3.3. Макроекономічна нестабільність: кризи, інфляція та безробіття

Циклічність як загальна форма економічної динаміки. Сутність та структура економічного циклу. Види економічних циклів. Ділові (середні) цикли та їх фази.

Класифікація і періодичність криз. Теорії економічних криз. Великі цикли. Аграрні і структурні кризи. Особливості економічної кризи в Україні.

Зайнятість і безробіття. Повна зайнятість та виробничий потенціал і ефективність виробництва. Неповна зайнятість та рівень безробіття. Види безробіття. Закон Оукена та втрати економіки від безробіття.

Інфляція та її темпи. Види інфляції. Інфляція попиту та інфляція затрат. Дефляція та стагфляція.

3.4. Макроекономічна рівновага

Макроекономічний кругообіг в умовах ринкової економіки і державного регулювання. Аналіз потоків витрат, доходів та продуктів. Роль держави в макроекономічному кругообороті. Умови економічної рівноваги.

Сукупний попит. Фактори сукупного попиту.

Сукупне пропонування. Крива сукупного пропонування. Кейнсіанський проміжний та класичний відрізки кривої сукупного пропонування. Сукупний попит – сукупне пропонування як модель економічної рівноваги.

Витратні моделі економічної рівноваги. Метод «витрати – випуск». Метод «вилучення – ін'єкції» та його графічне відображення. Мультиплікативний вплив сукупних витрат на валовий внутрішній продукт.

Рівноважний ВВП в умовах неповної та повної зайнятості.

3.5. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання

Зайнятість: суть і форми. Теорії зайнятості. Повна зайнятість, виробничий потенціал і ефективність виробництва. Структура сукупної робочої сили суспільства.

Зайнятість та відтворення сукупної робочої сили. Неповна зайнятість і рівень безробіття. Причини неповної зайнятості. Види і форми безробіття.

Роль сукупного ринку праці у формуванні зайнятості та відтворенні робочої сили.

Проблеми повної зайнятості в умовах ринкової економіки. Державне регулювання зайнятості та його методи.

Фактори розширеного відтворення робочої сили. Роль держави у відтворенні робочої сили. Закон зростання кваліфікації та професійної підготовки робочої сили.

Проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні.

3.6. Господарський механізм у системі макроекономічного регулювання

Суть господарського механізму і його основні елементи. Господарський механізм і економічні закони. Суб'єкти господарського механізму.

Держава як суб'єкт господарського механізму і макроекономічного регулювання. Межі ринкових відносин. Теорема А.Сміта і О.Коуза. Обмеження ринкового механізму та необхідність державного втручання в економіку. Основні економічні функції держави. Держава як виробник. Суспільні блага і

послуги. Квazісуспільні блага. Суспільні витрати виробництва і витрати виробництва на рівні підприємства.

Класична теорія макроекономічного регулювання. Основні положення кейнсіанської теорії державного втручання в економіку.

Альтернативні теорії макроекономічного регулювання. Монетаристська теорія та її основні елементи. Теорія пропонування.

3.7. Фінансова система і фінансова політика. Механізм грошово-кредитної політики

Необхідність, сутність і функції фінансів. Державний бюджет. Податки: система і еволюція. Крива Лаффера.

Державні витрати і сукупний попит. Мультиплікатор державних витрат і податків.

Фіскальна політика та бюджетний дефіцит. Стимулююча фіскальна політика як фактор бюджетного дефіциту. Способи збалансування державного бюджету. Державний борг: необхідність і проблеми його покриття.

Грошово-кредитне регулювання економіки. Основні інструменти грошового пропонування. Вплив грошово-кредитної політики на рівень національного виробництва.

Кредитна система та механізм її дії. Рівні кредитної системи. Центральні і комерційні банки.

3.8. Економічне зростання

Економічне зростання і економічний розвиток. Матеріальні фактори економічного зростання. Теорії економічного зростання.

Модель економічного зростання Харрода-Домара: фактори та умови.

Модель економічного зростання Солоу. Фактори економічного зростання в моделі Солоу в довгостроковому і короткостроковому періодах. Продуктивність праці як головна умова економічного зростання.

Глобальні проблеми зростання економіки України.

Розділ 4. Основні сучасні соціально-економічні системи та їх еволюція. Світове господарство

4.1. Економічні системи капіталізму вільної конкуренції та монополістичного капіталізму

Економічна система капіталізму вільної конкуренції: суть і основні ознаки. Об'єктивні основи та шляхи виникнення і розвитку капіталістичної системи. Роль ринку в регулюванні економіки капіталізму. Наймана праця та оплата праці.

Економічна система монополістичного капіталізму. Концентрація і централізація виробництва та капіталу. Виникнення монополій та їх форми.

Фінансово-монополістичний капітал і його суть. Фінансово-монополістичні групи. Фінансова олігархія.

Державно-монополістична стадія еволюції капіталістичної економічної системи.

4.2. Економічна система сучасного капіталізму

Суть і ознаки змішаної економічної системи. Приватний, акціонерний і державний сектори економіки.

Межі ринку. Державне регулювання економіки.

Сучасні методи державного регулювання змішаної економіки. Розподіл державою національного доходу і ресурсів. Межі державного втручання у регулювання економічного відтворення.

Роль держави в регулюванні цін. Регулювання заробітної плати. Профспілки і ринок праці. Колективні договори між підприємцями і трудовими колективами. Заробітна плата та її динаміка.

Монополії і олігополії в умовах регульованого капіталізму. Революція в управлінні і відносинах власності. Соціальне партнерство.

Соціально-економічний прогрес та історичні перспективи економічної системи змішаного капіталізму.

4.3. Економічна система соціалізму: теорія і практика

Теорія і практика економічної системи соціалізму. Соціалізм і адміністративно-командна економіка.

Механізм функціонування соціалістичної адміністративно-командної економіки: директивне планування і централізоване управління. Державна власність та її межі.

Теорія і практика товарно-грошових відносин за адміністративно-командної системи соціалізму. Планове ціноутворення.

Доходи населення, їх структура і принципи формування. Суспільні фонди споживання.

Суперечності одержавленої економічної системи та їх загострення в соціалістичних країнах у середині 80-х років. Загальна криза і розпад світової системи соціалізму.

4.4. Закономірності та особливості розвитку перехідних економік.

Економічна система в Україні

Зміст перехідної економіки: загальне і особливе. Об'єктивні чинники перехідного стану. Риси і типи перехідної економіки. Локальні і глобальні перехідні процеси.

Особливості економічних відносин і різноманітність форм еволюції країн, що розвиваються.

Економічний устрій в умовах переходу до соціально-орієнтованої економічної системи. Формування інституційних і економічних умов переходу до нової системи господарювання. Суперечності перехідної економіки.

Роздержавлення і приватизація власності в постсоціалістичних країнах. Форми власності. Становлення і розвиток підприємництва.

Змішана економіка і соціально-економічні перетворення у постсоціалістичних країнах. Структура змішаної економіки.

Формування сучасних ринкових відносин і ринкової інфраструктури. Становлення державного і ринкового механізмів регулювання економіки і зайнятості.

Особливості ринкової трансформації української економіки. Характеристика економічного устрою в Україні.

4.5. Світове господарство: суть і структура

Світове господарство: етапи становлення і розвитку. Структура світового господарства.

Міжнародний поділ праці і спеціалізація. Міжнародні економічні відносини.

Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання.

Світогосподарські зв'язки та їх форми. Міжнародна торгівля та її економічні основи.

Сутність і форми міжнародного руху капіталів: його масштаби і динаміка.

Міжнародні валютно-фінансові відносини. Міжнародна валютна система, валютні ринки і валютний курс.

Міжнародні валютно-фінансові організації.

4.6. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України

Причини виникнення та суть глобальних проблем. Основні глобальні проблеми сучасності.

Екологічна криза та форми її прояву. Паливно-енергетична і сировинна проблеми.

Вплив глобальних проблем на економічний розвиток України.

Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

Розділ 5. Економічна історія та історія економічної думки

5.1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки

Історія економіки та економічної думки як наука. Господарство як підсистема суспільства та об'єкт економічної науки. Предмет, методи та завдання курсу. Етапи та напрями розвитку історії економіки та економічної

думки. Критерії періодизації господарського розвитку суспільства. Цивілізаційний підхід в дослідженні стадій господарського розвитку.

5.2. Господарство та економічна думка на етапі ранніх цивілізацій (до VIII ст. до н.е.)

Форми господарства у первісному суспільстві. Економічна думка країн Давнього Сходу, Єгипту, Месопотамії. Цивілізація Шумеру. Особливості її господарського розвитку. Закони Хаммурапі. Трипільська культура в давній історії України.

5.3. Господарський розвиток та економічна думка в період формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – XV ст. н.е.)

“Осьовий час” та формування Східної і Західної цивілізацій. Економічна думка античного світу. Стародавня Греція – Платон, Аристотель. Стародавній Рим – брати Гракхи, Варрон, Колумелла.

Особливості господарського розвитку доби середньовіччя. Пам’ятки суспільно-економічної думки. “Салічна правда”. “Капітулярій про вілли”. Економічні погляди каноністів. Хома Аквінський.

Економічний розвиток Давньоруської держави. Пам’ятки економічної думки. “Руська правда”, “Повість минулих літ”, “Повчання дітям” Володимира Мономаха. Галицько-Волинський літопис.

5.4. Формування передумов виникнення ринкового господарства та їх відображення в економічній думці (XVI – перша половина XVII ст.)

Передумови формування ринкового господарства в суспільствах Європейської цивілізації. Роль Великих географічних відкриттів у первісному нагромадженні капіталу. Зародження мануфактурного виробництва, формування ринку праці.

Меркантилізм. Історичні умови виникнення та етапи розвитку. Теорія грошового (С.Стаффорд, Г.Скаруффі) та торгового (Т.Мен, А.Монкретьєн) балансу. Економічна політика меркантилізму і сучасність.

5.5. Розвиток ринкового господарства в суспільствах Європейської цивілізації та його відображення в економічній думці (друга половина XVII – 60-ті рр. XIX ст.)

Основні закономірності розвитку ринкового господарства в країнах Європейської цивілізації. Буржуазно-демократичні революції, їх суть і значення для ринкового перетворення суспільства. Промисловий переворот. Формування інститутів ринкової економіки. Форми господарства: мануфактура, фабрика, акціонерні товариства, домогосподарство. Роль і місце держави в ринковій економіці.

Виникнення класичної школи політичної економії. Зародження ідей класичної економічної теорії у працях В.Петті та П.Буагільбера. Критика меркантилізму. Школа фізіократів. Ф.Кене, А.Тюрго. Вчення фізіократів про чистий продукт, сутність капіталу, класову структуру суспільства. Проблема відтворення суспільного продукту в «Економічній таблиці» Ф.Кене.

Економічне вчення А.Сміта як перша спроба системного аналізу ринкової економіки. Теорія цінності. Вчення про розподіл праці. Дослідження проблем заробітної плати, прибутку, проблем відтворення.

Д.Рікардо – економіст епохи промислового перевороту. Теорія цінності. Трактатування капіталу, заробітної плати, земельної ренти.

Особливості ринкового господарства у Франції. Парцелярна система. Становлення економіки лихварського типу. Теорія трьох факторів виробництва Ж.Б.Сея. Ж.Б.Сей та Ф.Бастіа про ринкову економіку.

Завершення класичної політичної економії у працях Дж.С.Мілля.

Формування ринкового господарства в Німеччині. Причини економічного відставання. Особливості промислового перевороту та становлення великої промисловості в Німеччині. Роль держави у формуванні ринкового господарства. Зародження системи національної політичної економії в Німеччині. Ф.Ліст про “індустріальне виховання нації”. Історична школа. Етапи розвитку та особливості дослідження національного господарства. Критика класичної школи. Ідеї інституціоналізму в концепціях представників історичної школи. Теорії державного регулювання економіки. Виникнення соціального напрямку в німецькій політичній економії.

Марксистська економічна теорія. Основні проблеми “Капіталу” К.Маркса. Марксизм і сучасність.

5.6. Господарство та економічна думка країн Західної Європи на етапі монополістичного розвитку ринкової економічної системи (70-ті рр. XIX ст. – початок XX ст.)

Нові тенденції у розвитку господарства. Перехід від системи вільної конкуренції до монополії. Структурні зміни в економіці. Зміни зовнішньої політики провідних держав. Економічна експансія.

Маржиналістська революція та її зв'язок зі змінами у світовому господарстві. Австрійська школа граничної корисності (К. Менгер, Ф. Візер, Е. Бем-Баверк).

Формування неокласичної традиції в політичній економії. Кембрідзька школа. Економічна теорія А.Маршалла.

Американська школа маржиналізму. Теорії «статички» й «динаміки», «граничної продуктивності» Дж. Б. Кларка.

5.7. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)

Економічні передумови та сутність реформ 1848 р. та 1861 р. Основні напрямки ринкового розвитку українських земель в другій половині XIX ст. Завершення промислового перевороту, виникнення акціонерних товариств та монополій. Формування банківської системи господарства. Роль держави у регулюванні економіки. Колоніальний характер української економіки.

Особливості розвитку економічної думки в останній третині XIX ст. Вплив ідей німецької історичної школи на розвиток теоретичних досліджень в Україні. Марксистська течія в українській економічній думці. М.Зібер. Проблеми ринкового розвитку у працях І.Вернадського, С.Подолінського.

Київська психологічна школа. Економічні погляди М.Бунге та його послідовників. Становлення інституціональної наукової традиції в українській економічній думці. Формування неокласичного напрямку. Теорія цінностей в економічній кон'юнктури М.Тугана-Барановського. Економіко-математичні дослідження Є.Слуцького. Місце української економічної думки в світовій економічній теорії.

5.8. Світове господарство та економічна думка на початку XX-го ст.

Завершення формування світового господарства. Нові явища в соціально-економічному житті провідних країн світу на початку XX ст. та посилення державно-монополістичних тенденцій. Їх відображення в теоріях імперіалізму (Дж.А.Гобсон, Р.Гільфердинг, В.І.Ленін) та концепціях ринку недосконалої (Дж.В.Робінсон), монополістичної (Е.Чемберлін) та ефективної конкуренції Й.А.Шумпетера.

Світова економічна криза 1929-1933 рр. та її вплив на розвиток капіталістичних країн. Становлення різних систем макроекономічного регулювання. Виникнення кейнсіанства. Теоретична система Дж.М.Кейнса. Дж.К.Кейнс про причини порушення ринкової рівноваги. Економічна програма Дж.К.Кейнса. Державне регулювання економіки. Основні важелі державного впливу на економіку. Розповсюдження кейнсіанства і його особливості в різних країнах.

Німецький варіант реформування економіки. Примусова монополізація промисловості. Регулювання трудових відносин. Мілітаризація економіки і її роль в господарському відродженні Німеччини.

Виникнення й загальна характеристика неолібералізму. Лондонська (Ф.Хайек), фрайбурзька (В.Ойкен, А.Мюллер-Армак, Л.Ерхард), паризька та чиказькі (М.Фрідмен) школи. Неоліберальні теорії державного регулювання економіки.

Інституціональний напрям економічної думки як обґрунтування соціального контролю суспільства над економікою. Соціально-психологічний інституціоналізм Т. Веблена; соціально-правовий інституціоналізм Дж. Р. Коммонса; кон'юктурно-статистичний інституціоналізм В. Мітчелла.

5.9. Тенденції розвитку національних економічних систем та основні напрями економічної думки в глобальному середовищі (50-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.)

Науково-технічний прогрес та його вплив на розвиток світової системи господарства. Інтернаціоналізація та інтеграційні чинники розвитку світової системи господарства. Основні напрями розвитку економічної думки у повоєнний період. Кейнсіанство та кейнсіансько-неокласичний синтез. Поглиблення кризових явищ у 70-80-ті роки ХХ ст. та їх причини. Криза неокейнсіанської макроекономічної теорії та стабілізаційної політики. Актуалізація неокласики в економічній думці. Неолібералізм та неоконсерватизм. Монетаризм як основна школа сучасної неокласики. Нео-посткейнсіанство. Розвиток неоінституціоналізму. Теорії трансакційних витрат та прав власності Р.Коуза. Концепції технологічного детермінізму. Теорія “стадій економічного зростання” В.Ростоу, концепції індустріального суспільства П.Дракера, Р.Арона, Дж.Гелбрейта. Футурологічні теорії Д.Белла, А.Тоффлера.

5.10. Господарство та економічна думка України в умовах командно-адміністративної економічної системи та відновлення основ ринкової системи господарства (20-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.)

Нова економічна політика (неп). Методологічні дискусії 20-х рр. Теорія “довгих хвиль” М.Кондратьєва. Формування командно-адміністративної економічної системи. Спроба створити основи цілісної системи політичної економії соціалізму. Внесок українських економістів у розвиток економічної теорії.

Розбудова національної економіки в умовах незалежності. Її ринкова трансформація. Труднощі й прорахунки у формуванні національної моделі ринкового розвитку.

Розділ 6. Економічна інформатика та комп’ютерна техніка

6.1. Економічна інформатика

- Загальні властивості економічної інформації.
- Характеристика та класифікація систем обробки економічної інформації.
- Класифікація та основні характеристики операційних систем.
- Статистика результатів виробництва продукції та послуг, товарного та фінансових ринків, цін та ціноутворення на макрорівні.
- Основні статистичні характеристики рівня та вартості життя.
- Методика використання статистичних функцій в економічних дослідженнях.
- Сутність та методи економічного аналізу.

6.2. Комп'ютерна техніка

Комп'ютерні мережі. Глобальна комп'ютерна мережа INTERNET, її служби та сервіси.

Правила побудови схем алгоритмів. Програмування обчислень лінійної, розгалуженої та циклічної структур.

Робота з базами даних у середовищі систем табличної обробки інформації.

Інтелектуальні інформаційні системи.

Інформаційне забезпечення системного аналізу.

Новітні інформаційні технології та схеми розвитку інформаційних систем.

Основи комп'ютерних технологій та їх застосування в економіці.

6.3. Методи прогнозування розвитку економіки.

Методи коротко-, середньо-, та довгострокового економічного прогнозування.

Методи та моделі прогнозування економічної динаміки.

Методи прогнозування науково-технічного прогресу.

Прогнозування економічних показників в середовищі систем табличної обробки даних, приклади.

Роль програмування в управлінні.

Принципи реалізації системи соціально-економічного прогнозування.

Література

(економічна теорія, економічна історія та історія економічної думки)

1. 25 ключевых книг по экономике / Ален Бейтон, Антуан Казорла, Христиан Долло, Анн Мари Дре / Перевод с франц. – Б.М., Урал LTD, 1999. – 559 с.
2. Азьмук Л.А., Задорожна Н.В. Мікроекономічна теорія виробництва та витрат: Навч.-метод. посібник для самост. Вивч. Диск. – К.: КНЕУ, 2004. – 199 с.
3. Бартенев С. А. История экономических учений: Учебник. – М.:Юристъ, 2003.- 456 с.
4. Бартенев С. А. Экономическая история: Учебник. — М.: Экономистъ, 2004.-442 с.
5. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. Перевод с английского. – М.: Academia, 1999. – 786 с.
6. Березин И. Краткая история экономической мысли: Учебное пособие. – М.: Русская Деловая Литература, 2000.- 368 с.
7. Березин И.С. Краткая история экономического развития. Учебное пособие. – М.: Русская Деловая Литература, 1998.- 288 с.

8. Беляев О.О., Бебело А.С. Політична економія: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001.
9. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе: пер. с англ.- М.: Дело Лтд, 1994. – 687 с.
10. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV – XVIII ст. – Т.2: Ігри обміну. – К.: Основи, 1997.- 585 с.
11. Ван дер Веє Г. История мировой экономики: 1945—1990 гг. — М.: Наука, 1994.- 412 с.
12. Гусейнов Р. История мировой экономики: Запад – Восток – Россия: Учебное пособие. – Новосибирск: Сиб. Унив. Изд-во, 2004.- 552 с.
13. Задорожна Н.В. Мікроекономічна теорія виробництва і витрат: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 219 с.
14. Злупко С.М. Історія економічної теорії.- К.: Знання, 2005. – 719 с.
15. Иноземцев В.Л. Расколота цивилизация: Научное издание. – «Academia» – «Наука», 1999.- 724 с.
16. История мировой экономики: Учебник для вузов / Под ред. Г.Б.Поляка, А.Н.Марковой. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 723 с.
17. История экономики: Учебник / Под общ. ред. проф. О.Д.Кузнецовой и проф. И. Н. Шапкина. – М.:ИНФРА-М, 2002 – 384 с.
18. История экономических учений. Ч. II: Учебник / под ред. А. Г. Худокормова. – М.: Изд-во МГУ, 1994.- 416 с.
19. История экономических учений: Учеб. Пособие / Ред. В.С. Автономов. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 784 с.
20. Історія економічних учень: Підр./Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко, А.М.Поручник та ін.; За ред. Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко – К.: КНЕУ, 2001- 564 с.
21. Історія економічних учень: Підручник.: У 2ч. – Ч. 1,2 / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2005
22. Історія економічної думки України / Р.Х.Васильєва, Л.П.Горкіна, Н.А.Петровська та ін. – К.: Либідь, 1993.- 272 с.
23. Камерон Р. Краткая экономическая история мира. От палеолита до наших дней/Пер. с англ. – М.: «Российская политическая энциклопедия», 2001- 544 с.
24. Кейнс Дж. М. Трактат про грошову реформу. Загальна теорія зайнятості, процента та грошей: Реф.-дайдж. / Укл. Фещенко В.М. – К.: АУБ, 1999. – 189 с.
25. Корнійчук Л.Я. Історія економічної думки України: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 431 с.
26. Корнійчук Л.Я. та ін. Історія економічних учень: Навч.-метод. Посібник для самостій вивчен.дисц./Л.Я.Корнійчук, Г.Ю.Кириллова, Н.О.Татаренко, С.Б. Погорелов. – К.:КНЕУ, 2002
27. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Пер. с англ. М.: «Дело ЛТД», 1993. – 192 с.
28. Кривенко К.Т. Теорія вартості і мінової вартості. – К.: КНЕУ, 2004. – 226 с.

29. Кун Т. Структура научных революций: Пер. с англ. / Т. Кун; Сост. В.Ю. Кузнецов. – М.: ООО «Изд-во АСТ», 2001. – 608 с.
30. Лагутін В.Д., Кричевська Т.О. Монетарна політика в трансформаційній економіці: довіра, стратегія, механізм реалізації. – Київ. нац. тор.-екон. ун-т, 2004.
31. Леоненко П.М., Юхименко П.І. Економічна історія. Навч. посібник, “Знання-Прес”, - К., 2004. - 570 с.
32. Лортикян Э. Л. История экономических реформ. — Харьков: Консум, 1999. – 288 с.
33. Лортикян Э.Л. История экономики и экономической мысли Украины: Эволюция рыночной экономики. – Харьков: Консул, 2004. – 360 с.
34. Мазурок П.П. Соціально-інституціональні основи формування ринку праці в Україні. – К., 2005.
35. Майбурд Е.М. Введение в историю экономической мысли. От профессоров до профессоров. – М.: Дело, 2000. – 560 с.
36. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Аналітична економія. Принципи, проблеми і політика. Частина 2. Мікроекономіка: Пер. з англ. – Львів: Просвіта, 1999. – 650 с.
37. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Макроекономіка. – Львів: Просвіта, 1997.
38. Мак-Ніл Вільям. Піднесення Заходу. Історія людського суспільства. – К.: Ніка-Центр, 2002.- 1111 с.
39. Маньків Т. Макроекономіка. – К.: Основи, 2000.
40. Маркс К. Капитал. Т.1 – 4. //Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд., т.23 – 26
41. Мартыновский С. Экономика от Аристотеля до наших дней: Основные направления анализа. – Одесса: Друк, 2001. – 416 с.
42. Маршалл А. Принципи економічної науки: Реф. Підр. / Укладач Фещенко В.М. – К.: АДС “УМК Центр”, 2001. – 211 с.
43. Мікроекономіка і макроекономіка / Під ред. С.Будаговської. – К.: Основи, 1996
44. Наливайко А.П. Теорія стратегії підприємства. сучасний стан та напрямки розвитку: Монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 227 с.
45. Наливайко А.П., Євдокимова Н.М., Задорожна Н.В. Мікроекономіка: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / За заг. ред. А.П. Наливайка. – К.: КНЕУ, 1999. – 208 с.
46. Негиши Такаши. История экономической теории: Пер. с англ./ Под ред. Л.Л. Любимова и др. – М.: АО «Аспект Пресс», 1995. – 462 с.
47. Новітня історія України (1900-2000): Підручник / А.Г.Слюсаренко, В.І.Гусєв, В.М.Литвин та ін. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Вища школа, 2002 – 663 с.
48. Одягайло Б.М. Генеза та глобалізаційна адактивність економічної системи (інституціональний підхід). – Львів: Магнолія плюс, 2006.
49. Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. Видання друге, стереотипне. – К.: Либідь, 2000.- 358 с.
50. Панорама экономической мысли конца XX столетия: В 2 т.: Пер. с англ. / Под ред. Д. Гринэуэя, М. Блини, И. Стюарта. – СПб.: Экон. шк., 2002.

51. Подолинський С.А. Вибрані твори / Упорядн. Л.Я. Корнійчук. – К.: КНЕУ, 2000. – 328 с.
52. Політична економія: Навч. посібник / К.Т.Кривенко, О.О.Беляєв, В.С.Савчук та ін. – К.: КНЕУ, 2001.
53. Політична економія: Навч. посібник для самостійного вивчення дисципліни / За ред. К.Т.Кривенка. – К.: КНЕУ, 2003.
54. Полонська-Василенко Н. Історія України. – В 2-х т. – К.: Либідь, 1993.
55. Проскурін П.В. Історія економіки та економічних учень. Нариси економічної історії індустріальної цивілізації: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 372 с.
56. Пухтаєвич Г.О. Аналіз національної економіки: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2003.
57. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения. Госполитиздат. Т.1, 1955. – 358 с.
58. Робинсон Дж. Экономическая теория несовершенной конкуренции / Пер. с англ. Вступ. статья и общ. ред. И.М. Осадчей. – М.: Прогресс, 1986. – 472 с.
59. Савченко А.Г. Макроекономіка. Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 1999.
60. Савченко А.Г., Пухтаєвич Г.О., Тітьонко О.М. Макроекономіка. – К.: Либідь, 1999.
61. Селигмен Б. Основные течения современной экономической мысли. – М.: Прогресс, 1968. – 600 с.
62. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. – М.: Соцэкгиз, 1962. – 684 с.
63. Сэй Ж.Б. Трактат по политической экономии. Бастиа Ф. Экономические софизмы. Экономические гармонии. – М.: Дело, 2000. – 232 с.
64. Тимочко Н.О. Економічна історія України. – К.: КНЕУ, 2005. – 204 с.
65. Тимошина Т. М. Экономическая история зарубежных стран: Учеб. пособие / Под ред. проф. М. Н. Чепурина. — М.: Юрид. дом «Юстицинформ», 2002. – 496 с.
66. Ткач А.А. Інституціональні основи ринкової інфраструктури. – К., 2005.
67. Толмачева Р. П. Экономическая история: генезис рыночной экономики: Учебник. — М.: Дашков и К^о, 2002. – 604 с.
68. Трансформаційна економіка: Навч. посібник / Савчук В.С., Зайцев Ю.К. та ін. – К.: КНЕУ, 2006.
69. Туган-Барановський М.И. Периодические промышленные кризисы. История английских кризисов. Общая теория кризисов. – 3-е изд. – М., 1914. – 384 с.
70. Туган-Барановський М.І. Політична економія. Курс популярний / Відп. ред. Т.І.Дерев'янкін. – К.: Наукова думка, 1994. – 263 с.
71. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат / Пер. з нім. – К.: ТАКСОН, 2000. – 520 с.

72. Фещенко В.М. Дослідження проблем становлення та розвитку ринкового господарства в працях економістів України другої половини ХІХ – початку ХХ ст. – К.: КНЕУ, 2003. – 187 с.
73. Хикс Дж. Теория экономической истории. Пер. с англ. / Общ. ред. и вступ. ст. Р.М. Нуреева. – М.: НП «Журнал Вопросы экономики», 2003. – 224 с.
74. Чемберлин Э. Теория монополистической конкуренции: Реориентация теории стоимости. Пер. с англ./ Под ред. Ю.Я.Ольсевича. – М.: Экономика, 1996. – 351 с.
75. Чухно А.А. Твори: У 3 т. Т. 2. Інформаційна постіндустріальна економіка: теорія і практика. – К., 2006.
76. Чухно А.А. Твори: У 3 т. Т. 1. Становлення і розвиток ринкової економіки. – К., 2006.
77. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. М.: Попурри, 1998.- 688 с.
78. Шумпетер Й. История экономического анализа: В 3 т. – СПб.: Экон. шк., 2004.
79. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследования предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры). – М., 1992.- 562 с.
80. Экономическая история мира. Европа. — Т. 1 – 4 / Под общ. ред. М. В. Конотопова. — М.: Дашков и К°, 2004 – 2006.
81. Юхименко П.І., Леоненко П.М. Історія економічних учень: Навч. посіб. для студ. вузів. – К.: Знання – Прес, 2000.
82. Ядгаров Я.С. История экономических учений: Учебник для вузов. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 480 с.
83. Ядгаров Я.С. История экономических учений: Учебник для студ. – М.: ИНФРА – М, 2000.
84. Якубенко В.Д. Базисні інститути у трансформаційній економіці. – К.: КНЕУ, 2004.
85. Ясперс К. Смысл и назначение истории: Пер. с нем. – 2-е изд. – М.: Республика, 1994.- 527 с.
- (економічна інформатика та комп'ютерна техніка)**
86. Анфилатов В.С., Емельянов А.А. Системный анализ в управлении. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 386 с.
87. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: Навч. посібник.- К.: КНЕУ, 2003.- 408 с.
88. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Моделювання економіки: Навч. посібн. – К.: КНЕУ, 2005.
89. Вітлінський В.В., Наконечний С.І., Терещенко Т.О. Математичне програмування: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2001.
90. Годун В.М., Орленко Н.С., Сендзюк М.А. Інформаційні системи і технології. – К.: КНЕУ, 2003.

- 91.Зубенко Ю.Д., Носач А.К. Менеджмент на базе системного анализа: Учеб. пособ. / под ред. проф. Шарапова А.Д. – Донецк-Киев, 1998.
- 92.Информатика. Базовый курс/ Симонович С.В. и др. – С.П.б: Питер, 2001.
- 93.Клименко О.Ф., Головкин Н.Р., Шарапов О.Д. Информатика та комп'ютерна техніка: Навч.- метод. посібн. – К.: КНЕУ, 2002
- 94.Колемаев В.А. Математическая экономика: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 240 с.
- 95.Наконечный С.И., Терещенко Т.О., Романюк Т.П. Економетрія: Підручник. – К.: КНЕУ, 2004
- 96.Одинцов Б.Е. Проектирование экономических экспортных систем: Учеб. пособие для студ. вузов, обуч. по спец. «Информационные системы в экономике» - М.: Комп'ютер, 1996. – 166 с.
- 97.Петров А.А., Поспелов И.Г., Шананин А.А. Опыт математического моделирования экономики.- М.: ЭНЕРГОАТОМИЗДАТ, 1996. – 544 с.
- 98.Попов Э.В., Фоминых И.Б., Кисель Е.Б., Шапот М.Д. Статические и динамические экспертные системы: Учеб. пособие для студ. вузов, обуч. по спец. «Прикл. математика», «Автоматиз. системы обработки информации и управления». – М.: Финансы и статистика, 1996. – 320 с.
- 99.Присенко Г.В., Равікович Є.І. Прогнозування соціально-економічних процесів: Навч. посібн. – К.: КНЕУ, 2005.
100. Ситник В.Ф. та ін. Основи інформаційних систем: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2001
101. Шарапов О.Д., Дербенцев В.Д., Семьонов Д.Є. Економічна кібернетика: Навч. посібник.- К.: КНЕУ, 2004.
102. Шарапов О.Д., Дербенцев В.Д., Семьонов Д.Є. Системний аналіз: Навч.- метод. посіб. для самост. Вивч. дисц.- К.: КНЕУ, 2003.
103. Шелобаев С.И. Математические методы и модели в экономике, финансах, бизнесе: Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНО, 2000. – 367 с.
104. Экономико-математические методы и прикладные модели. – Под ред. Федосеева В.В. – М.: ЮНИТИ, 1999.- 391 с.
105. Экономическая информатика. Под ред. П.В.Конюховского и Д.Н.Колесникова.- С.П.б : Питер, 2000.- 560 с.